

ANTON MARTIN

po milosti božji Lavantinski škof vse vérne svoje škofije lepo v Gospodi pozdravim ino vsem ljubi

mir pa vsmilenje božje za novo leto želim.

Preljubi v Kristusi Gospodi našim! Noviga leta smo srečno včakali, bodi Bogu hvala in čast; Bog daj de bi bilo srečno ino veselo za naš!

Veliko jezerov (tavžent) naših bratov je pomoril lansko leto černe vojske kervavi meč, veliko ljudi je zamorila neznana bolezn; mi še živimo večidel zdravi ino veseli. Kako se hočemo toliko dobrotlivimu Bogu prav vredno zahvaliti? „Izslecite stariga, pregrešniga človeka, opomina sv. Pavl, prenovite se v duhi svojih misl ino oblecite noviga človeka, ki je po Bogu prerojen v pravičnim ino resnično svetim življenji.“ Novo keršansko življenje našo bo gospod Bogu v zahvalo za novo leto nar prijetniši dar.

Prav po keršansko živeti, mormo tri svete podpore imeti: molitvo, post ino milošno (almožno). To trojno dobro delo vam v imeni božjim ino v imeni svete matere katolske cérkve priporočim, posebno pa post za to leto 1850 tako naročim:

I. De se mesojéje varjete:

1. vsak petek celiga leta;
2. vsako kvaterno sredo (petek) ino saboto;
3. na pepelnico ino štiri posledne dni veliciga tedna;
4. na bilo pred Binkoštni, pred svetim Petram ino Pavlam, pred velikoj Gospojnicoj (veliko mašo), pred vsemi Svetmi, pred devicoj Marijoj v adventi ino pred Božičam. — Vse druge postne dni, kakor tudi v sabotah (razun kvaternih) je meso jesti dopušeno, če ga kdo v imeni božjim vživati hoče; ima pa moliti tri Očenaše, trikrat češena si Marija, ino enkrat véro v čast terpljenja Kristusoviga, ako mogoče z svojimi domačmi, alj pa sam prav pobožno; naj tudi po svojim premoženji vbogajime da. Kdor se pa tudi te postne dni v duhi prave pokore mesa zderži, boljše stori; le drugih ne zaničuj, ki se po dovolenji svete cérkve mesa poslužijo. — Bolnikam mesene jedila dovoliti imajo po naročbi zdravnika domači dušni pastirji ino pa spovedniki oblast; boletni pa, ktiri so ves čas meseniga vživati prisileni, si naj dovolenje po svojih dušnih pastirjih od škofije izprosijo. — Kdor dopušenje ima v terdno zapovedanih postnih dnéh meseno jesti, si je saj dolžen pritergati, ako ga

starost, bolezn alj pa kak drugi vzrok (uržah) po pravici ne izvzame.

II. Vsi véрни se imajo terdno postiti, to se reče jedi pritergati, ter samo enkrat na dan do sitiga najesti se:

1. vsak dan štiridesetdanskiga posta, razun nedele;
2. vsako kvaterno sredo, petek ino saboto;
3. vsako sredo ino petek v adventnim časi;
4. v saboto pred Binkoštni; v petek pred svetim Petram in Pavlam; v sredo pred velikoj Gospojnici; v čertertik pred vsemi Svetmi; v saboto pred devicoj Marijoj v adventi ino pa v tork pred Božičam.

Katolški kristjani! pošujte očeta ino mater, de bote dolgo živeli ino vam dobro bo. Naš oče v nebesih je Bog, naša mati na tim sveti pa sveta katolška cérkva. Bog nam zapoveduje krotiti naše telesno, meseno poželenje, kar se skuz post zgodi; sveta mati katolška cérkva nam odkáže pa dni, v katerih naj se postimo. Le slušajmo radi Očeta ino mater; po tem lahko zaupamo, de bomo dolgo — vékomaj živeli ino nam dobro bo, kakor je véčni Bog obljubil. „Kdor pa cérkve ne posluša in zapovedane poste zaničlivo, brez potrebe opuša, imaj ga, kakor Kristus pravi, za nevernika ino očitniga grešnika.“

Sveta reč je post, pa nam pomagal ino Bogu dopadel ne bo, če stari grešniki ostanemo, se novih grehov skerbno ne varjemo, ino clo ne poboljšamo.

„Vi se postite, pa se prepirate ino pretepate,“ toži Bog po preroku Izaiju. „Ali mi bo tak post dopadel, de bi ti glavo obešal (po tem pa krivico delal)? — Popravi kar si hudiga storil, lomi lačnimu kruha, vzemi popotne pod streho, obleci goliga ino vbožica ne zaničuj, kateri je tudi tvoj brat; tako ti bo sjala luč (tvoje sreče) kakor zarja juterna, hitro bojo zdravile tvoje rane (če bi te kaka nesreča zadela); tvoja pravica pojde pred tebo ino prijaznost Gospodova bo te obdajala. Klical boš, ino Gospod te bo vslišal, vpil boš (k Bogu) ino poreče: Glej tukaj sim, če krivico odpraviš ino henjaš govoriti, kar ni prav. Gospod Bog bo tebi dal stanoviten mir ino bo razveselil tvoje serce. — Za hudobne pa ni miru, pravi gospod Bog. Oni so kakor šumečo morje, ki pokoja nima, kteriga valovi blato iz sebe mečejo. — Kliči torej brez nehanja in kakor trobenta svoj glas povzdiguj, veli gospod Bog, ino mojimu ljudstvu njegove hudobije oznanjuj.“ — Ktore pregrehe pa je sedajnim kristjanam nar več očitati dolžnost? Med vsemi drugimi so pregrehe posebno tri, ktore v sedajnih dnéh tako rekoč v nebo vpijejo:

Perva je pregrešna svojboda (frajost), ktiro si razujzdani ljudjé svojijo, ki se Boga ino pravične gosposke ne bojijo,

temuč živijo po svoji spačeni volji, kakor bi božjih zapoved ino cesarskih pravičnih postav ne bilo več. Svete nedele ino Gospodovih praznikov po enih krajih clo ne posvečujejo, rokodeli šivajo, vozarji (furmani) vozijo, kristjani kupujejo ino prodajajo, pjančvajo, se tepó, nar svetejši dni Bogu krađejo ino jih obračajo v svojo časno nesrečo ino v pogubljenje večno. — Bog je pa srečo na posvečvanje svetih dni posadil; za to sreče ne bo, ako ne posvečujemo Gospodovih praznikov spodobno.

Velika je pregrešna svojvolja mladiga ljudstva sedajne dni. Razberzdani mladenči ino razvajene dekleta ne porajtajo naukov svojih starišev, ne poslušajo opominov svojih dušnih pastirjev; clo nad vsako gosposko se zlobijo, ino živijo kakor bi ne bilo ne pekla ne nebés. Ponočno potepanje (vesvanje) ino pa nesramno znanje spolov je grozovitna teža na božji pravici za mlade ljudi. „Veseljte se, pravi sv. Duh, naj bo veselo v mladih letih vaše serce; pa ne pozabijte, de vas bode Bog za vse to na pravico zaklical.“

Prevzetija družine, samoglavnih hlapcov ino dekel je den današni tako velika, de vpije na božjo ojstro pravico kakor pregreha Sodome ino Gomore svoje dni. Tako redki so pridni bogaboječi hlapci, de izmed desetero težko eniga alj dva najdeš, kateri bi Bogu ino svojimu gospodarju zvesto služili, prav pridni ino pošteni bili, — iz desetero dekel so težko tri, ktire bi bile prav po keršansko zveste ino ponižne služavnice božje. Razujzdano življenje, gizdost (ofert) ino pa nečistost so nam dragi služevn stan clo izpridele. — Pa tudi otroci brez strahu rejeni so naša žalost; kedar odrastejo, bodo naša groza in strah. —

Kamor se obrnemo, večidel prešerno svojvoljo vgleđamo. Posvetni ljudje bi radi vsi enaki, eden ko drugi brez vsiga strahu v divji svojbodi (frajosti) živeli. Taka svojboda pa ni od Boga, ampak iz pekla, nobene sreče, temuč le bôje, vojske ino morije porodi. Taka hudobna svojboda je pred nekajko šestdeset letmi Francoze tako izdivjala, de so se sami žive tergali, iz človeških črev šopke za klobukam — iz človeških kož črevle nosili. — Take svojbode nas Bog varji; pa tudi vi se nje varujte. Kder ni božjiga Duha, tam tudi svojbode ni; le Kristus nas svojbodi, ako po njegovih svetih naukih živimo. Po nauki Kristusovim se ima človek vse svoje žive dni skerbno vaditi, de svoje slabe nagnenja strahuje, svoje pregrešne navade premaga, ino si ne dovoli, kar za dušo ino truplo dobro ni. To vadbo nas pa svet post uči. Brez premage naših slabih počutkov, brez strahvanja našiga hudiga poženja je ves naš post prazna lušina brez jedra.

Druga velika pregreha sedajnih časov je pregrešna lakota po časnim veseljvanji ino posvetnih dobrotah.

Sedajni posvetni ljudje bi radi že na zemli nebesa imeli, brez dela ino skerbi prav dobro živeli, terpeli pa nič. Kar vidijo druge imeti si hočejo vzeti; ino kar jim z dobrim ne daš, bi radi po silim vzeli, kakor bi sedme zapovedi božje ne bilo več. Vse to in tako pa učijo posvetni dobrovoljci ljudi, kterim dobro življenje — delo pa ne diši; nebesa jim obetajo kakor kača Evi, ako z njimi potegnemo ino vse stare pravice vkončajo. „Le pridite, jih nagovarjajo, kakor sv. Duh od njih govori, hočemo dobrote vživati, ktire so; nobeden nas naj brez dobriga življenja ne bo; povsodi naj se pozná, kako smo dobre volje bili; zakaj to je nam odločeno. Naša moč nam bodi za pravico; kar je slabiga, kaj ne veljá. Zatirajmo pravičniga, kteri je našim djanju na poti, ter nam naše pregrehe očita. Že na njegov pogled nam merzi; zakaj clo drugači živi kakor mi. Le vživajmo dobro dokler živimo; saj ni nobeniga iz uniga sveta, ki bi nam povedal kako je tam.“ Tako mislijo ino se motijo sedajni posvetni dobrovoljci. Njih hudobija jih je oslepila. Njih nebesa so slabe ino pa kratke. Slaba ino huda je, ako gospôda premehko alj prerazujzdano živi, si krajša življenje, Boga ino dušo pozabi; — še hujši za kmeta, ki se razvadi, svoj stan zataji, premoženje ino dušo zapravi; — nar hujši (slodčasto) pa je za služevne ljudi, ki se v živeži ino v obleki prevzamejo, zgubijo pamet, véro ino vest, ter se v kratkim tak poživijo, de niso več človeku podobni. To nam kažejo razcukani popotniki z gerjačo v rokah; pa tudi toljko zaverženih ženstuv, ki z svojimi otroci po sveti lazijo, nam pričaje žalosten konec posvetnih nebes.

Vse drugo nas vsmileni Jezus uči: „Kdor hoče za meno priti, naj sam sebe zataji, na svoj križ zadene vsak dan, ino naj za meno hodi.“ — Sam sebe zatajiti, z tem kar nam Bog da po svojim stani za dobro vzeti, si v puti svojga obraza kruhej služiti, križe ino težave v imeni božjim voljno terpeti, se v tej solzni dolini svetih nebes veseliti: to je po nauki Jezusa Kristusa, po naročili svete katolske cêrkve vredniga posta zlato jederce.

Keršanske duše! de bode naš post nam v izveličanje, za ljubo imajmo kar nam Bog da, voljno poterpijmo, kar nam Bog pošle, ino skerbijmo, de prihodnih nebes ne zgubimo.

Tretja krivica se zdaj po sveti godi, kër toljko ljudi po ptujim blagi, po lastini bližniga poželjuje, ino si marskdo svoji, kar ni njegoviga. — Deseta božja zapoved pravi: „Ne poželj ptujiga (ljudskiga) blaga, kar je Bog bližnimu dal.“ Kristus svojim vérnim zapoveduje: „Kar vi želite, naj bi vam drugi storili, storite tudi vi njim. Kar pa vi sami sebi ne želite, tudi drugim ne storite.“ Ino sv. apostel Pavl kristjanam oostro naroča: „Dajte vsakimu, kar mu gre; ne bodite nikomur kaj dolžni, zunaj tega de se med sebo ljubite.“ Kako slabo pa zdaj posvetni kristjani to

božjo resnico ino pravico obrajtajo! Radi bi vsi enako bogati bili, ino se tako dolgo z ptujim blagam delili, de bi poslednič nihče ne imel kaj. Ta samopašen, tatinski duh se po sveti pomika, in tudi v naše kraje med kmete sega, ki si sami pravico delajo, ne le deželskim gospodam, ampak clo cerkvam ino duhovskim služavnikom tergajo, kar so jim rajni izporočili v božjo čast ino v izveličanje svojih naslednikov. Kristjani! tako djanje je antekristovo. — Poskušajte se za svoje pravice, kakor je vaša dolžnost; alj krivice ne delajte ne gospodu, ne kmetu, ne cérkvi, ne cerkvenim služavnikom. Ino ko bote svoje žitne polje kakor vinske gore desetine ino kavnice, kazni ino bernje rešovali, po pravici ravnajte ino spoznavajte, kar je prav. Ne daj Bog, de bi za časen posveten dobiček svoji duši večno težo navalili, ktire bi vam nihče vékomaj ne odvalil več. Ne po svojih lakomnih željah, nego (ampak) po božjih in cesarskih postavah naj se to imenitno delo oprostjenja zemliš/zgodi, debode Bog novim pravicam svoj blagoslov (žegen), vam ino vašim otrokam pa srečo dal. Tudi to je svét, Bogu prijeten post, de kristjan svoje lakomne želje strahuje, se vsake krivice varje, ino vsakimu da, kar mu gre. Vsake krivice postijmo se! —

Kako dobrotno je Oče nebeški preteklo leto kervavih vojsk ino neznanih bolezn ovarval naše kraje in nas! Kako se hočemo Bogu za toliko milost ino dobroto vredno zahvaliti? — Lehko smo mi Boga veseli; alj je pa tudi Bog nas vesel? — Vsako leto se naše polje ino tersje (vinogradje) poboljša, naša ljuba živinca popravlja, ino polepša naš kraj; ljudstvo nar imenitnej stvar, se pa od leta do leta pohujša, kakor sami spoznate. Kaj hoče pravičen Bog z nami storiti? — Reklo se je predlansko leto 1848: Gorje gospodam! — reklo se je lansko leto 1849: Gorje vojšakam (žoldnirjam)! — Oh de bi se letošno leto 1850 ne reklo: Gorje pogrebnikom, ki ne bi premogli ljudi dovolj pokopavati zavolji velike morije!

Alj Bog noče smerti grešnikov, temuč de se izpokoré ino živijo. V božjih rokah je zdravje in bolézn, je naše življenje ino smert. Sveta božja volja naj se zgodi! Skerbijmo pa tudi mi, de sveto voljo božjo storimo. —

Veliko noviga nam je to leto prineslo, nove postave ino pravice. Zaupajmo v Boga ino zanesimo se na pravično gosposko, de bojo vse te nove naprave dobre ino prav k našimu hasnu (pridu), če se bomo tudi mi poboljšali, vsakdo po svojim stanu. Brez Boga ino našiga poboljšanja pa nobene prave sreče ne bo. Ako gospod Bog naši sreči hiše ne zida, zastonj zidarji zidajo. — Molite torej ino prosite, ljube duše! naj Bog novim gosposkam svojiga duha da, vse po pravici vravnati, ino nas vsake krivice varvati. Prosite Boga, naj sveti Duh gospóde ino kmete razsveti, de bodo per

rešenju ino odkuplenju kmetiških davkov spoznali kar je prav
njim, ki imajo terjati, ino tistim ki so dolžni plačati, naj bi se no-
benimu krivica ne godila. Molijte za našiga miliga cesarja, ino
njih vstavoljubne pomagavce, naj jim da Bog pravo luč ino pomoč,
nam ljubi mir ohraniti ino nas sovražnikom braniti, domačim, ki
ljudstvo dražijo, kakor vunajnim, ki nam hudo hočejo, „Ako Go-
spod cesarstva ne varje, zastonj čujejo, ki njega varjejo.“ — Mo-
lijte pa tudi kakor dobri véni otroci za sveto mater katolško
cérkvo, naj potolaži Bog njene sovražnike ino njeno čast po-
vzdigne, de bojo ljudstva spoznale, de brez svete katolške cérkve
prave vére ino resničniga izveličanja ni. Pomnajte v svojih molit-
vah svetiga očeta papeža Pija IX., škofov ino svojih dušnih
pastirjev, naj nam Bog pravo modrost, pa tudi serčnost da, čredo
Jezusovo skerbno pasti ino ovarvati vsih sedajnih hudobij ino
zmot. — Bomo tako lepo eden za drugiga molili, se ojestro postili
ino dajali koljkor premoremo vhogajime, sovražili greh ino ljubili
pravico, tako nas bo dober Bog vesel. —

Gnada Gospoda našiga Jezusa Kristusa hodi z vami!

Per svetim Andreji na noviga leta 1850.

Anton Martin,

Lavantinski škof.